

Farkas György

Globális nagymester

Wong Kar-wai A nagymester című filmjéről

Hosszú évek óta készült Wong Kar-wai új filmje. A rendező tökéletességre való törekvése miatt már maga az anyaggyűjtés is hónapokat vett igénybe, míg a vágásra is egy kerek évet fordított. De a főszereplő színészek harcművészeti és kondicionáló edzése, is években volt mérhető. Bár az a tény, hogy a női főszerepet játszó Zhang Ziyinek ennyit kellett edzenie, csupán azért érdekes információ, hiszen a kínai színésznőtől már korábban is láthattunk pár komoly harcművészeti tudást bemutató filmszerepet. Ha az ezekhez képest újfajta stílus miatt ennyi edzést kellett végezni, hogy ebben a filmben tökéletesnek lássuk a tudását, akkor Robert de Niro a Jake La Motta szerepéhez végzett bravúrijait sajnos egy hellyel hátrébb kell sorolnia toplistán.

A film alaptörténete Ip Man, a wing tsun kung fu stílus kidolgozójának és elterjesztőjének életéből táplálkozik. A már mások által is feldolgozott életrajz jelen esetben csak mint forrás jelenik meg, és annak ellenére, hogy a részletekbe menően aprólékos rendezővel van dolgunk, Wong a történelmi tények kényszerétől könnyedén függetlenítette magát. A kung fu filmek rajongói természetesen ezt nem vették ilyen könnyen, így nekik a Wilson Yip-féle korábbi feldolgozások még akkor is közelebb állnak a szívükhöz, ha abban erőteljes kínai propaganda ízek bukkannak fel időnként.

Wong elsődleges szándéka a kínai harcművészeti hagyomány sokszínűségének bemutatásán túl kevésbé Ip Man életének ábrázolása, mint inkább egy küldetéssel rendelkező ember sorsfordító pillanatainak és a privát életében megélt látszólag jelentéktelen pillanatok közötti értékarányokon való meditatív és poétikus elgondolkodás. Így történhet meg az, hogy a Wong alkotásaitól kicsit idegen harcművészeti vagy művészi harci jelenetek mellett ismét csak a melankólikusan ható, néha lassított pillanatokkal tarkított érzelmes képsorokat találjuk, amelyekben az elmúlásról, a be nem teljesülő, vagy éppen elérhetetlen szerelem feletti keserédes emlékezésről merenghetünk. Ez utóbbiban Wong a nagymester. Ami ezzel együtt sem jelenti azt, hogy a harcművészeti jelenetek ne sikerültek volna, sőt. Annak ellenére, hogy néhány kung fu orientált kritika fanyalgott Tony Leung harcművészeti kvalitásain és természetesen a korábbi Ip Man-filmek Donnie Yen-jét magasztalták - feleslegesen.

Egyrészt Tony Leung eszköztára elsősorban arra volt kihegyezve, hogy Ip Man szerepében az egyszerűséget, a letisztultságot jelenítse meg harcművészetében. Amivel szemben jelenik meg a stílusok sokszínűsége, a különböző harcművészeti iskolák képviselőit, illetve a Zhang Ziyi által megformált női karakter révén. Ez utóbbi már csak azért is izgalmas, mert a két főszereplő közötti küzdelemben Wong is kihasználja a kínálkozó lehetőséget, hogy ne csak a harcművészeti küzdelemre lehessen gondolni a Christopher Doyle nélkül is gyönyörűre sikeredett képsorok alatt, hanem általában a férfi és nő, illetve a konkrét két karakter közötti vonzás/taszítás témakörét is képes volt könnyedén kibontani. Ebben további érdekesség, hogy Zhang Ziyi-t már láthattuk néhány filmben hasonló szerepkörben. Ami még csak véletlenül sem jelenti azt, hogy ezt már nem is érdemes megnézni, sőt, pont az ellenkezőjét, javaslom mindenkinek. A korábbi szerepek fényében még inkább tetten érhető, hogy mik azok a sajátos színészi képességek, ami miatt Zhang Ziyi egy-egy ilyen típusú filmben szerepet kap. Röviden csak annyit, hogy az említett karakterek hasonlósága ellenére is pontosan megkülönböztethető alakításokat láttunk tőle (láthatunk tőle) ebben a szerepkörben is.

A film felépítésére alapvetően jellemző a nem lineáris szerkesztés, így talán ez, illetve az eredetileg 4 órás anyagból elkészített 130 perces moziváltozat vágott anyaga is hozzájárulhatott, hogy nem feltétlenül érezzük koherens egésznek a filmet. Ennek az érzésünknek inkább csak azt a választ érdemes adni, hogy talán Wong szerint is túlhaladott az a meglátás, miszerint egy film történetének minden részletet lekerekítetten, befejezetten kell tartalmaznia, bemutatnia. Hiszen az élet sem ilyen. Nincsenek igazából kerek történetek, csak befejezett (abba hagyott) történetmesélések.

A film kezdőjelenete eszünkbe juttathatja a *Mátrix* egy hasonló esőben játszódó összecsapás jelenetét, ami inkább csak felütés Wong részéről, egyébként pedig az akció jelenetek koreografálásában az a Woo-ping Yuen is részt vett, aki ilyen téren a *Mátrix-trilógiában* is közreműködött. Sokkal izgalmasabb Wongnak az az elegáns és finom utalása, amit a Sergio Leone rendezte *Volt egyszer egy Amerika* című eposzra tesz.

Természetesen a globális jelzõt elsősorban nem a fent említett filmekre való utalások miatt érdekelte ki Wong új filmje. Inkább amiatt, hogy sikerül a kínai történelembe és környezetbe ágyazott történet egy-egy adott pontján elemelkedni ettõl a beágyazottságtól és átlépni egy megnevezhetetlen közegbe, ahol akár az, hogy kínai, akár az, hogy keleti/nyugati már nem hordoznak jelentést, irrelevánsak.

Ennek a teljesítménynek csúcspontja a pályaudvari jelenet, amiben Gong Er (Zhang Ziyi) és Ma San (Jin Zhang) párharca látható. A helyszín egy pályaudvar valahol észak-keleten, az újév napjának éjszakáján. Szitáló hóesés teszi hangulatosabbá a környezetet. Azonban a hangulatos milió lényege éppen az, hogy a jelenet kezdõ felirata nélkül (azon túl) már nem lehetünk biztosak abban, hogy hol is vagyunk. Gong Er várakozik a pályaudvaron, valahol Kínában, de talán ez az orosz tél, egy orosz pályaudvar, és a nõi fõszereplõt is Annának hívják inkább, vagy Nasztaszjának. Ki tudja.

Ahogy annak idején Kuroszavának sikerült a *Félkegyelmű* feldolgozásában megvalósítania, hogy mind a saját japán közegétõl, mind a regény orosz környezetétõl egyforma távolságra tudott helyezkedni, és megalkotni valami egészen mást, az õ szavaival élve globális filmet, azt hiszem, most Wong az, akinek elsőként sikerült a *Tenno* nyomdokaiba lépnie.

